

Nr 273.

Ankom till riksdagens kansli den 9 november 1945 kl. 12 m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till propaganda för bättre deklarationsmoral jämte i ämnet väckta motioner.

(3:e avd.)

I propositionen nr 348 har Kungl. Maj:t, under återopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för den 12 oktober 1945, föreslagit riksdagen att till Propaganda för bättre deklarationsmoral å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1945/46 under sjunde huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 130 000 kronor.

Allmänna annonsbyrån aktiebolag har framlagt förslag till organiserad upplysningsverksamhet i syfte att höja deklarationsmoralen, varöver *statens priskontrollnämnd* efter remiss avgivit yttrande. Beträffande innehållet av nämnda förslag och yttrande får utskottet hänvisa till propositionen.

Departementschefen har för egen del anfört följande.

Såsom tidigare i olika sammanhang framhållits undandragas såväl inkomster som förmögenhetstillgångar i betydande omfattning från beskattning, vilket möjliggöres antingen genom att oriktiga uppgifter om inkomst och förmögenhet lämnas i deklARATIONERNA eller genom att deklARATIONER ÖVERHUVUD TAGET icke avgivas.

För statsmakterna har det självfallet framstått som en angelägen uppgift att åstadkomma en ändring i dessa missförhållanden. I sådant syfte ha olika utvägar gjorts till föremål för närmare undersökningar, och flera betydelsefulla åtgärder i förevarande hänseende ha redan vidtagits av statsmakterna. Sålunda har genom beslut vid 1943 års riksdag taxeringsorganisationen utbyggt och straffen för lämnandet av oriktiga deklARATIONSUPPGIFTER betydligt skärpts.

Icke minst i nuvarande läge med dess skärpta krav på de skattskyldiga bör understrykas, att höjden av den erforderliga beskattningen sammanhänges med frågan, i vilken utsträckning de hittills undandolda inkomsterna och förmögenheterna kunna tagas till beskattning. Frågan om ytterligare åtgärder i syfte att vinna en mera rättvis taxering och beskattning måste därför i dagens läge anses i hög grad aktuell, och ingen framkomlig utväg för vinnande av det åsyftade resultatet bör lämnas oprövad.

Under de inom finansdepartementet pågående fortlöpande undersökningarna av olika möjligheter att vinna ett mera tillförligt deklARATIONSMATERIAL har genom de förut omnämnda framställningarna från allmänna annonsbyrån särskilt aktualiserats frågan, huruvida en förbättring av deklARATIONERNA

morale kan vinnas genom en organiserad propagandakampanj i detta syfte. Vid bedömandet av denna fråga bör till en början anmärkas, att om det kunde förutsättas, att de oriktiga deklarationsuppgifterna städse lämnades med klart medvetande om gärningens brottslighet och om de konsekvenser, som i händelse av upptäckt äro att emotse, värdet av en propagandakampanj vore skäligen ringa. Emellertid är det antagligt, att endast en mindre del av de oriktiga deklarationsuppgifterna tillkommit under sådana förhållanden som nyss nämnts. I stället torde man böra räkna med att undandöljandet av inkomster eller förmögenheter i många fall berott på tanklöshet eller okunnighet om gärningens verkliga innebörd och om de påföljder, som enligt den nya lagstiftningen drabba falskdeklaranter.

Med hänsyn till de nu anförda synpunkterna torde det kunna antagas, att en väl upplagd propaganda skulle i sin mån kunna medverka till att deklara-tionsmaterialet bleve fullständigare och mera korrekt än vad hittills varit fallet. Under alla omständigheter torde utsikterna att på denna väg nå ett positivt resultat vara så stora, att ett försök i denna riktning icke bör underlåtas.

Framgången för en propaganda av nu ifrågasatt slag är självfallet beroende av det sätt på vilket propagandan ordnas och genomföres. Enligt annonsbyråns förslag skulle propagandan bedrivas efter tre linjer, nämligen genom publicitetsfrämjande åtgärder, riksannonsering och reklamfilm. Enligt priskontrollnämnden borde därjämte ifrågakomma uppsättande av affischer inomhus i lämpliga lokaler. Med hänsyn till att de av annonsbyrån föreslagna reklammedlen torde vara de för ifrågavarande uppgift tjänligaste, ansluter jag mig för egen del till annonsbyråns förslag.

Vad härefter angår frågan om det närmare innehållet av den föreslagna propagandakampanjen synes denna böra arbeta med i huvudsak två huvudsynpunkter. Å ena sidan torde sålunda böra inskräpas, att den allmänna opinionen numera betraktar falskdeklaranten med förakt, eftersom falskdeklaration innebär en illojalitet gentemot övriga medborgare. Å andra sidan bör framhållas, att det icke längre »är någon affär» att deklarerera falskt med hänsyn till taxeringsväsendets alltmera ökande effektivitet och de stränga påföljder, som numera drabba falskdeklaranten.

I övrigt torde propagandan böra utformas av fackmän inom reklambranschen i nära samarbete med finansdepartementet.

Kostnaderna för den nu ifrågasatta propagandan torde i enlighet med de av allmänna annonsbyrån uppgjorda kalkylerna böra beräknas till 130 000 kronor.

I samband med Kungl. Maj:ts förevarande förslag har utskottet till behandling förehåft

dels en inom andra kammaren av herrar *E. Eriksson* i Stockholm och *A. Pettersson* i Dahl väckt motion (II:636), vari motionärerna under framhållande att jämväl affischering bör ingå som led i den föreslagna propagandakampanjen hemställt, att riksdagen måtte höja det av Kungl. Maj:t äskade anslaget med 10 000 kronor till 140 000 kronor,

dels ock en inom samma kammare av herr *J. W. Johnsson* i Stockholm väckt motion (II: 664), vari hemställts, att riksdagen måtte uttala, att propagandaåtgärderna för höjd deklarationsmoral för närvarande måtte inskränkas till en bilaga i deklara-tionsblanketten jämte utsändningar i radio och att det av Kungl. Maj:t äskade anslaget måtte nedsättas med 100 000 kronor till 30 000 kronor.

Beträffande de skäl, vilka motionärerna anfört till stöd för förslagen, hänvisas till motionerna.

Möjligheterna till kontroll över att uppburna inkomster bliva riktigt deklarerade äro väsentligt olika beträffande skilda grupper av inkomstagare. Det är därför av stor betydelse, att deklaramaterialet blir tillförlitligt. Taxeringsorganisationen har på senare tid utbyggt och vunnit en alltmer ökande effektivitet. Vidare ha betydligt skärpta straff införts för dem, som lämna oriktiga eller ofullständiga deklaraionsuppgifter. Jämsides härmed böra även andra medel prövas att hos medborgarna inskräpa eller befästa den uppfattningen, att korrekta deklaraioner av inkomst och förmögenhet äro av stor samhällelig betydelse och att försök från den enskildes sida att undandraga sig sin fulla del av skattebördan innebär ett lojalitetsbrott mot varje annan skattedragare. Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag, enligt vilket allmänheten genom propaganda skall förhållas den verkliga innebörden av en sådan gärning och erhålla ökad kännedom om de påföljder, vilka enligt den nya lagstiftningen drabba falskdeklaranter.

Utskottet.

Beträffande det sätt, på vilket en sådan propaganda bör bedrivas, föranleder Kungl. Maj:ts förslag i huvudsak ej någon erinran från utskottets sida. Utskottet anser alltså icke, att propagandakampanjen bör inskränkas på sätt i motionen II: 664 föreslagits, men vill i anledning av motionsyrkandet understryka, att radion bör tagas i anspråk för ändamålet. En fortlöpande bearbetning i press och radio av den allmänna opinionen är även i första rummet avsedd med de publicitetsfrämjande åtgärder, som omnämnas i propositionen. Vad däremot angår motionen II: 636 ansluter sig utskottet till den däri uttalade uppfattningen, att affischer böra sättas upp i lämpliga lokaler, främst de av allmänheten flitigt frekventerade väntrum och expeditionslokaler, som tillhöra post, telegraf och järnväg, samt i deklaraionsbyråer. Med hänsyn till kostnaderna för en sådan affischering bör det av Kungl. Maj:t äskade anslaget på sätt i motionen föreslagits höjas med 10 000 kronor.

Under återopande av vad sålunda anförts hemställer utskottet,

att riksdagen må, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag och med bifall till motionen II: 636 samt med avslag å motionen II: 664, till *Propaganda för bättre deklaraionsmoral* å tilläggssat I till riksstaten för budgetåret 1945/46 under sjunde huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 140 000 kronor.

Stockholm den 9 november 1945.

På statsutskottets vägnar:

J. B. JOHANSSON.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit

från första kammaren: herrar *Johan Bernhard Johansson, Sven Larsson, Bernhard Nilsson, Karl Andersson, Gustaf Karlsson, Gustaf Iwar Anderson, von Heland, Ekströmer, Johan Eric Ericson, Albertsson och Ivar Persson*; samt

från andra kammaren: herrar *Törnkvist, Eriksson* i Stockholm, *Persson* i Tidaholm, *Bergström, Mårtensson, Malmborg* i Skövde, *Holmström, Lindholm, Onsjö, Johansson* i Mysinge, *Thapper* och *Birke*.